

UNA VERSIÓ DESCONEGUDA DEL BALL D'EN SERRALLONGA

Editem una versió del *Ball d'en Serrallonga* diferent de les conegudes fins ara i l'única procedent del Rosselló. El treball més complet que hi ha sobre aquest tema és un estudi de Joan Armangué, «La versió de Tona del *Ball de Serrallonga*». ¹ Armangué, a més d'editar i estudiar l'únic text del segle XVIII conservat, fa la història del tema i en dona la bibliografia, que ens estalviarem per tant de repetir aquí. Del segle XIX hi havia tres textos conservats i editats: el Ball de Serrallonga d'Alcover (1880), ² el de Pardines (1921) ³ i el de Gràcia (1870). Del segle XX, una versió de Mataró (1923), no citada per Armangué. ⁴

Hi ha, a més, diverses notícies sobre altres representacions de les

1. Joan ARMANGUÉ, «La versió de Tona del "Ball de Serrallonga"», *Estudis Romànics*, XX (1987-1991), pàgs. 349-436. Vegeu també l'article de Jordi MASCARELLA, «El Ball d'en Serrallonga», en: *Torna, torna, Serrallonga: Història i llegenda dels bandolers catalans del barroc* (Barcelona: Fundació «la Caixa», 1994), pàgs. 57-61.

2. Magí SUNYER, «El Ball de Serrallonga a Alcover», *L'Avenç*, 23 (gener 1980), pàgs. 7-10. Sobre els balls parlats en general, vegeu les actes del Congrés celebrat a Tarragona els dies 3, 4 i 5 de 1990, *Els balls parlats a la Catalunya Nova* (Tarragona: Edicions El Mèdol, 1992).

3. Tomàs RAGUER, «El ball d'en Serrallonga a Pardines», *Scriptorium*, números del XVI (abril 1924) al XXII (octubre 1924), revista editada a Ripoll. Es va ballar a Pardines l'any 1921 per última vegada, després de 14 anys de no haver-se fet. Hi prenién part seixanta persones i suposava grans despeses (pòlvora, vestits, una cobla...). Hi ha notícia que s'havia ballat també a Vilallonga (Vall de Camprodon) i a les Mines de Surroca (Ripollès). Una primera versió breu d'aquest treball havia estat publicada a *El Catllar*, 60 (11-VI-1921), pàgs. 3-4.

4. *Qui sou vós, que no us conec?* (Mataró, 1923. *El Ball d'en Serrallonga de Baix a Mar*) (Mataró: Associació de Cultura Popular Els Garrofers, 1991).

quals no ens ha arribat el text. Robert Bayer Castanyer esmenta la representació del Ball a Tortellà en un llibre dedicat a aquest poble.⁵ Sabem també que es representava a Sant Feliu de Guíxols (1902, segons el testimoni de Gaziel),⁶ a la Bisbal (segons el cronista local Pere Lloberas) i a Palafrugell (segons la folklorista Irene Rocas). Ramon Grabolosa⁷ explica que l'havia vist ballar a Besalú. Jordi Bertran afirma que «podem deixar constància de la presència del Ball de Serrallonga en un total de 44 poblacions catalanes». Del Rosselló, esmenta Elna, Perpinyà i Palau de Vidre.⁸

Consta que als segles XVIII i XIX el Ball d'en Serrallonga era representat als pobles del Rosselló i del Conflent. Pierre Vidal⁹ explica que al segle XIX es ballaven, catalanitzats, uns versos de *El catalán Serrallonga y vandos de Barcelona* d'Antonio Coello, Francisco de Rojas i Luis Vélez de Guevara, obra que degué ser escrita entre 1634 i 1664.

5. ROBERT BAYER, *Tortellà* (Tortellà: Ajuntament de Tortellà, 1990). En aquesta localitat el Ball es representava per Carnaval. La descripció —que Bayer copia de Joaquim MATAS, *Noticias del señorío de Salas, condado de Besalú* (Olot: Joan Bonet, 1905), pàgs. 32-34— diu que hi intervenien 44 homes, una dona i un nen (Joana i el fill de Serrallonga). L'última representació va ser l'any 1898 al Casino de Tortellà. El text, però, és completament diferent del que nosaltres editem. Diu la descripció: «Para dicho baile se requieren 44 hombres, una mujer (Juana Torrellas) y un niño, esposa e hijo de D. Juan; quienes se visten con un traje histórico muy elegante, y todos más o menos apropiados a la época que representan. Se dirigen a la plaza pública al compás de un aire o música especial y característica, y una vez allá cesa la música y comienza el niño: "Senyors y Senyoras: aquesta tarde se fa un ball ab tot'honra y cortesia, Serrallonga nés lo cap, la Joana nés la guia, y en posant la ma a las armas la terra fa tremolar"; y luego se presenta Serrallonga arrogante y fiero y explica como... [...] // Luego comienza el desfile o presentación, o sea que desde unos 50 pasos, al toque de aquel aire especial y de uno en uno, van acercándose al Serrallonga sus bombres bailando de una manera especial y de uno en uno, con saltos bruscos y monótonos, los brazos al aire y en la mano derecha la pistola o escopeta; y al llegar cerca el D. Juan y familia, cesando la música, cada uno habla según su oficio en la compañía con mil bravatas y amenazas, disparando el arma al concluir; luego al compás de la música se vuelve por donde vino. // Hay en la compañía jefes como Pere Gay, Xanu-Xanu, Girabuchs, Gabaldà, lo Fadri de Sau, lo Tut, etc.» (pàgs. 360-361).

6. GAZIEL, *Sant Feliu de la Costa Brava* (Barcelona: Editorial Aedos, 1963), pàgs. 244-247.

7. RAMON GRABOLOSA, *Besalú, un país aspre i antic* (Ed. Montblanc-Martín, 1973), pàgs. 146-147.

8. JORDI BERTRAN, *El ball de Serrallonga. Bandolers i trabucs*, «Quaderns de la Festa Major, 2» (Tarragona: Ajuntament de Tarragona), pàg. 5.

9. Citat per ARMANGUÉ, cit., pàg. 369.

Horace Chauvet diu que l'última escenificació a Perpinyà es féu el 9 d'abril del 1825 (dilluns de Pasqua) a l'Esplanada.¹⁰

Abdon Poggi dedicà un article a les representacions del Ball al Rosselló.¹¹ Hi ha coincidències entre alguns dels versos que ell en cita i els que nosaltres editem, però el final és completament diferent. Segons Poggi, l'escena representava la cova d'en Serrallonga, al costat del qual seia la Joana, tots dos amb el vestit típic català: ell, assegut en una cadira més alta, portava la barretina musca i espadenyes vigatanes, i ella mantellina o cofa i espadenyes brodades. L'orquestra tocava l'*Entrellicada*, una dansa rossellonesa. Cada un dels aspirants a bandolers entrava en escena ballant, s'aturava a tres passos del capità i continuava ballant fins que l'orquestra parava. Aleshores s'inclinava greument i feia la seva petició d'entrar en la quadrilla. Acabava la representació quan Serrallonga tocava un xiulet i els actors es posaven tots en línia i, agafats de la mà, ballaven el contrapàs.

En el manuscrit que editem hi apareixen els següents personatges (indiquem el número de l'escena entre parèntesis): Serrallonga (1), Joana (2), Alferes (3), Tagamanent (4), Pere Rocamorat (5), Tendre (6), Toni lo Fadrí (7), Sentmanat (8), Sagismon (9), Petit Corneta (10), Gran bandoler (11), Negre Jori (12), Toni lo Feliu (13), Hereu Ginesta (14), Gros Gavatxot (15), Hereu Badallé (16), Carnicer (17), Ambillas (18), Viladran (19), Petit Gavatxot (20), Malregart/Malregany (21), Petit Mossió (22), Hereu Teyé (23), Hereu Petit (24), Comit (25), Cristòfol Madragueres (26), lo Vell i la Brivarda (27), Moro (28), Torelló (29), Hereu Hostalrich (30), Petit Bordagàs (31), Hereu de Santa Pau (32), Cassaracons (33), Hereu del Vallès (34), Mico Panadó (35), Hereu de Carol (36), Cuixatort (37), Hereu de Santa Coloma (38), Murrofès (39), Foll (40), Barrambau (41), Forné (42), Mitjablau (43), Sabater (44), Sant Ferriol (45), Hereu Moliner (46), Sant

10. «Le 9 avril 1825, 80 amateurs dansent le ball de Serrallonga à Perpignan, sur l'Esplanade (c'est le lundi de Pâques), et la police fait un rapport dénonçant au Préfet la licence de leurs refrains» (Horace CHAUVET, *Traditions populaires du Roussillon* (Perpinyà: 1947), pàg. 156, nota 2.

11. Abdon POGGI, «Le théâtre populaire en Roussillon. Le "ball d'en Serrallonga"», *Nouvelle Revue des Traditions Populaires*, tom 2, núm. 1 (gener-febrer 1950), pàgs. 87-92.

Guillem (47), Petit Torrent (48), Rabassa (49), Traginer (50), Feynent (43 bis), Camatort (4 bis).

L'obra ve firmada («fait par moy») per «Joseph Laflou, major» i datada «ce premier février de... 1804, an douze de la Republique franseze», com veiem, en francès. Llegit, el text pot resultar monòton pel seu caràcter repetitiu, malgrat la voluntat d'introduir-hi personatges i rèpliques d'intenció còmica. Presenta una galeria de tipus pintorescos i eixelebrats que aspiren a formar part de la colla de Serrallonga i ens expliquen la seva vida i els mèrits que els han fet dignes de tal honor (les malifetes lamentables que ells anomenen les seves *valenties*). A més dels aspectes truculents, hi destaca la constant presència d'allusions escatològiques i, sobretot, eròtiques.

No tenim espai per parlar de la llengua, que, si s'escau, comentem en les notes al text, però podem dir que el tipus de llengua utilitzat no és clarament identificable com a «rossellonès», malgrat que en presenti algunes característiques: hi trobem rimes que indiquen la falta de distinció entre *è* i *é* tancada (*vostè/plegaré*, vs. 114/115), entre *ó* i *ú* (*bribó/ningú*, vs. 155/156); *rabons/junts*, vs. 64/66), plurals de mots tòncics sense *n* (*Millús/collons*, vs. 776/778). El tancament de la *ó* també es nota en grafies com *pulls* 'polls' (v. 1.023). Els pronoms enclítics són tòncics darrere el verb: *valentó* (v. 1.389) rima amb *aga-fa-ló* (v. 1.391) —però també hi trobem *defensar-lo*, v. 328, amb el pronom àton—; els pronoms van en posició proclítica davant d'infinitiu (*heu d'em perdonar* 'heu de perdonar-me', v. 1.433; *me enllistar* 'allistar-me', v. 1.077; *per m'hi posar* 'per posar-m'hi', v. 1.344); hi apareixen la forma *eixen* 'ixen', el mot *abïnes* 'eines' (v. 1.285). La influència del francès es nota en alguns mots (*filla* 'noia' v. 124; *permissió* 'permís'), la tria d'algunes preposicions (*lo escriu sobre d'un paper*), etc.

En canvi, com a trets significatius no rossellonesos, hi ha el fet que la primera persona del singular del present d'indicatiu dels verbs de la primera conjugació acabi sempre en *-o* (*dono, fio, porto, pego, aguardo*, etc.) i que la negació sempre sigui amb *no*.

El que nosaltres editem ara és un text rossellonès datat el 1804, inèdit, pertanyent a la biblioteca particular dels hereus de la família Puiggarí de Perpinyà. Consta de divuit folis sense numerar, escrits

per una sola mà. No sabem si té cap relació amb un manuscrit originari del poble del Soler que Horace Chauvet esmenta.¹² També ignorem si el text del nostre manuscrit, que no conté indicacions musicals ni coreogràfiques però sí indicacions sobre el moviment dels personatges, es va arribar a representar (al Principat, se solia fer per Carnestoltes, la tarda del diumenge). Com hem dit, el text acaba amb els mots «*Fait par moy Joseph Laflou, major. Ce premier de février de ... 1804 an douze de la Republique franszese. Le nom porté cy dessus. J. Laflou*».

Transcrivim el text conservant l'ortografia de l'original, excepte en el cas de la supressió, per fer més clara la rima, de les *r* finals d'alguns mots, que nosaltres hi hem reintroduït en cursiva; només n'hem regularitzat la puntuació i l'accentuació.

Agraïm a Madame Jonquieras i a Andrea Calafat, de la Biblioteca Municipal de Perpinyà, que ens hagin facilitat l'accés al manuscrit.

ENRIC PRAT
PEP VILA

LO BALL D'EN SERRALLONGA

Entrada feta per alferes

[ALFERES:]

Honorables ciutadans de mon auditori. Després de haber obtingut la permissió de nostres superiors, avuy se ha assamblat¹³ un ball a la plassa de aquest poble per fer-vos vèurer cosa noble.

Serrallonga-l capità — Capitana una minyona.

Els se casaran los dos — Permissió tenen de Roma.

Los demano la quietut — Per a cumplir esta boda.

12. CHAUVET, cit., pàg. 155.

13. *assamblat*: *Assemblat* 'Conjuntat'. La grafia sembla influïda per la pronunciació del francès *assembler*.

1. SERRALLONGA:
 Puix me som determinat
 a explicar la mia vida:
 sempre és estat mon intent
 de ne ser cap de quadrilla.
 5 Lladre de generació,
 la mala fama-m seguia,
 y tant com jo seré viu
 vull cumplir la profecia.
 No puch deixar de contar
 10 lo temps passat de ma vida,
 habent presa per muller
 una nina hermosa y rica.
 De sa casa la traguí,
 que per mi ne fou gran ditxa,
 15 me fiu dir a Viladrau
 quin era el nom que tenia.¹⁴
 Un diumenge de matí
 volgué la planeta mia
 tingués unas diferèncias
 20 ab un fadrí de la vila,
 fadrí de molt bonas parts,
 de gent principal y rica.
 Per a venjar-se de mi
 nit y dia-m perseguiren.
 25 Desparí¹⁵ mon pedrenyal,
 prompte li lleví la vida;
 per fer-ne-vos coneixents,
 sas armas porto avuy en dia.
- Hassanyas y valentias
 30 admirables fiu encara
 quan robí unas estamenyas
 per vestir ma camarada.
 Jo solia ja regnar
 al temps de Rocaguinyarda;
- 35 estant ab ell per criat,
 me ensenyà algunas trassas.
 Sent a solas o a plechs
 éram amos de las plassas,
 que un dia a posta de sol
 40 ne robí algunas casas
 dels més principals y richs
 que fossin dins la montanya.
 També forsaba poncellas,
 las que a mi me agradàban.
 45 Ningú gosaba dir res
 per tant que¹⁶ los inquietàssem.
 Ma primera valentia
 fou ab lo veguer de Cerdanya,
 que li vas¹⁷ llevar la vida
 50 llest ab una escopetada.
2. JOANA:
 Serrallonga, Déu lo guard,¹⁸
 a vostè y la companya.
 Jo li vinch a demanar
 si me vol en sa quadrilla.
- SERRALLONGA:
 55 Díguia-me, galan minyona,
 díguia-me com se dirà,
 que si per cas la perdía,
 que la pogués demanar.
- JOANA:
 60 Joana-m dich per la vida
 y mon nom no puch negar,
 si me vol en sa quadrilla,
 no restaré d'hi anar.

14. Es refereix al fet que a partir del seu casament amb Margarida Serrallonga, de Viladrau, Joan Sala i Ferrer va passar a ser conegut pel nom de *Serrallonga*.

15. *desparí*: 'Disparí' (segons DCVB, *desparar* és la forma més antiga i genuïna).

16. *per tant que*: 'Per molt que'. Hem corregit *inquietassen*.

17. *vas*: 'Vaig'.

18. *guard*: En el manuscrit aquest mot està escrit amb apòstrof (*guard'*) cada vegada que apareix.

SERRALLONGA:

65 Joana, la nostra dona,
 puix ho dius ab breus rahons,¹⁹
 fassem-nos una abrassada,
 que los dos estigam junts.

JOANA:

70 Una abrassada-m demana;
 a vostè vull obeir
 en quina cosa que sia,
 com si n'era mon marit.

SERRALLONGA:

Abrassam-nos, donchs, Joana,
 ab un cor tant amorós.
 Jo desitjaria sempre
 que visquéssem²⁰ junts los dos.

(*Serrallonga y la Joana se abræssan ab-
 dós y se posen en plassa.*)

3. ALFERES:²¹

75 Serrallonga, capità,
 cap de quadrilla formada,
 en ella des de ara us prech,
 vullau-me donar entrada.

SERRALLONGA:

Qui ets tu que ab mi te vullas
 collocar?

ALFERES:

80 Serrallonga, no és a mi²²
 anomenar-me²³ per qui som.
 Si-m voleu afavorir,²⁴
 vós me donareu lo nom.

SERRALLONGA:

85 Alferes tu ne seràs
 de esta noble companya.
 Per fer vèurer ton poder
 jo te dono esta insígnia.

(*Aquí Serrallonga li dóna la bandera
 y Alferes la pren, posant-se-la sobre
 lo muscle esquerra; y tot se passejant
 diu.*)

ALFERES:

90 Alferes som aprovat
 de esta noble companya.
 Per fer vèurer mon poder
 esta és la mia insígnia.

(*Aquí Alferes tot se passejant mostra la
 bandera.*)

ALFERES:

95 Alferes som de ventura
 de un capità de bribons,
 portant ma bandera alsada
 he perdut tots mos minyons.

19. *rahons*: Cal llegir *rauns*, ja que rima amb *junts* (vers 66).

20. *visquéssem*: En el manuscrit, *visquessen*.

21. *alferes*: En el manuscrit gairebé sempre escrit *alferés*.

22. *no és a mi*: 'No em pertoca' (fr. ?).

23. *anomenar-me*: En el manuscrit, *a nomenar me*.

24. *afavorir*: En el manuscrit, *afavori'*. En els casos en què per remarcar la rima o una elisió mètrica no escriu la *r* final, el nostre manuscrit la substitueix per un apòstrof. Nosaltres hi hem reintroduït la *r* escrivint-la en cursiva (molt ocasionalment, en interior de vers i davant de paraula començada en vocal amb la qual hi ha elisió, hem usat l'accent circumflex).

SERRALLONGA:
Si·ls haguesses ben pagats,
no·t faltarian soldats.

ALFERES:
Serrallonga, li vaig a dir
lo que a mi me succehí.
100 Una matinada fresca,
ab tota ma soldatesca²⁵
Jo me n'aní a l'armada²⁶
portant ma bandera alsada.
Isqueren cent miquelets
105 qui feren quatre mil pets.
La mia gent se n'espantaren,
de por tots se sconcgaren.²⁷
Y tant gran fou lo espant
que moriren tot gagent.

SERRALLONGA:
110 Això no me'n prengué a mi
de tots los que tinch assí.
Si vols venir en ma camarada,
porta ta bandera plegada.

ALFERES:
115 Per anar-me'n ab vostè
ma bandera plegaré.

4. TAGAMANENT:
Serrallonga, Déu lo guard,²⁸
[a vostè y la companya.

Jo li vinch a demanar
si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:
120 Digas-me com te fas dir.

TAGAMANENT:
Som l'hereu Tagamanent,
de tan gran anomenada.
Jo me són posat en mal
per una filla²⁹ robada.
125 Assí lo vinch a trobar
que me n'alcància la gràcia,
la gràcia y lo perdó
del virrey d'aquesta plassa.

SERRALLONGA:
130 Jo·l perdó t'alcansaré
del virrei d'aquesta plassa
y seràs mosso valent
y menjaràs a ma taula.

TAGAMANENT:
Mosso valent só y seré,
perquè sempre ho som estat;
135 no tinguia por de ningú,
perquè sempre vaig armat.

4 bis.³⁰ CAMATORT:
Serrallonga, Déu lo guard
[a vostè y la companya,

25. *soldatesca*: 'Soldadesca'.

26. *armada*: 'Exèrcit' (recollit ja per Lacavalleria). Al Rosselló pot significar fins i tot «estol, conjunt de gent» (DCVB).

27. *sconcgaren*: *Esconcgare-se* és una variant de *concgare-se* 'embrutar-se defecant, acovardir-se' testimoniada a la Cerdanya pel DCVB.

28. En el manuscrit, després del primer vers hi ha el signe & a cada aparició d'un nou aspirant a la quadrilla, indicant que cal repetir els versos de la primera intervenció de la Joana.

29. *filla*: 'Noia' (fr. *fille*).

30. En el manuscrit aquest text va al final, després del 43 bis, amb la indicació següent: *Son numero et au quatrieme* (Son número est au quatrième).

140 jo li vinch a demanar
si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:
Digas-me [com te fas dir].

CAMATORT:
Jo som l'hereu Camatort,
camatort y diligent,
y per ço som enviat
145 per tractar un casament.

SERRALLONGA:
Serrallonga y la Joana
de casament han tractat.
Aquí són los bandolers,
que diran si és veritat.

(Los bandolers responen:)

[BANDOLERS:]
150 Que se fassi!

CAMATORT:
Un cuyul³¹ y una bagassa!
És menester que se fasse?
Vostè me ha fet venir assí
per a fer burla de mi.

SERRALLONGA:
155 No és lo meu costum, bribó,
de fer burla de ningú.

5. (Pere Rocamorat y bandoler.)

ROCAMORAT:
Serrallonga, Déu lo guard,

[a vostè y la companya.
Jo li vinch a demanar
160 si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:
Digas-me com te fas dir.

ROCAMORAT:
Som Pere Rocamorat,
natural de Fontcoberta,
sols per me fer bandoler
165 som vingut de llunyas terras.

SERRALLONGA:
Ja que bandoler vols ser
de la mia companya,
fassam-nos una abrassada,
que ningú no se'n desdiga.

6. TENDRE:
170 Serrallonga, Déu lo guard³²
[a vostè y la companya.
Jo li vinch a demanar
si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:
Digas-me com te fas dir.

TENDRE:
175 Jo som vostre germà'l Tendre,
vostre germà natural.
En ninguna part vos deixo,
sia per bé o sia per mal.

SERRALLONGA:
Valga'm Déu, mon germà'l Ten-
[dre,

31. *cuyul*: Tot i que la grafia del manuscrit és inequívoca, el mot ha de ser *cugul*, sinònim de *cucut* i de *cuguç*, tots dos amb el sentit de 'cornut, marit enganyat per la muller'.

32. Aquesta vegada hi afegim la resta del parlament, tot i que en el manuscrit no hi ha el signe & després del primer vers, com en els altres casos.

180 tant esforsat y valent,
si me'n vaig d'aquesta terra
te'n deixaré per tinent.

TENDRE:

Serrallonga, ja no-t píntias³³
per home fort y valent,
185 que si no fuijs d'esta terra
seràs pres incontinent.³⁴

SERRALLONGA:

¿Com, Tendre, que ho hau-
[rias
ohit a dir a algú,
que en cas aquesta vegada
190 nos vinguessen a trahició?

TENDRE:

Allí dalt a Riu de Arenas,
prop l'hostal de l'Arropit,
he sentit un gran soroll
que-m semblaba lo enemich.
195 Allí dalt a coll Formí,
prop la mata de l'Adern,
he sentit un gran brugit
que-m pareixia un infern.

SERRALLONGA:

Per Déus! Ets tu de poch cor,
200 que per ruido tengas por.
Allí jo me n'aniré,
que tots los destrohiré.

7. TONI LO FADRÍ
Serrallonga, Déu lo guard,
[a vostè y la companya.

205 Jo li vinch a demanar
si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:

Digas-me [com te fas dir].

{TONI LO} FADRÍ:

Jo som n'Antoni'l Fadrí,
de sobrenom Tallaferre,
210 que pertot de hont jo vaig
ne fas³⁵ tremolar la terra.

SERRALLONGA:

Tu qu'ets n'Antoni'l Fadrí
y lo món fas tremolar,
si me'n vaig de aquest pahís,
215 te'n deixaré capità.

{TONI LO} FADRÍ:

Y de això sí, Serrallonga,
que a vós grat me'n sentiré,
que ab las mias valentias
jo molt bé m'ho guanyaré.

8. SENTMANAT:

220 Serrallonga, Déu lo guard,
[a vostè y la companya.
Jo li vinch a demanar
si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:

Digas-me [com te fas dir].

SENTMANAT:

225 Som l'hereu de Sentmanat,
que solia robar damas
a las costas de Garraf.

33. *ja no-t píntias*: 'No vulguis encara presentar-te (com a home fort i valent)'.

34. *incontinent*: 'Encontinent, de seguida'.

35. *fas*: 'Faig'.

- Tantas prendas d'or y plata
ja me tenen enfadat.
- 230 Y donchs, digas-me, minyó,
per què no me'n feyas part?
- SERRALLONGA:
De això tinguia-me excusat,
vostè senyor capità,
que una prenda aquí li porto
- 235 que n'és cosa de mirar.
- SERRALLONGA:
Per Déus, no poch me ha valgut
de parlar com he parlat,
que ab quatre breus paraulas
un gran tresor he alcansat.
9. SAGISMON:
240 Canto jo sens alegria,
sempre estich desorientat,
de dos germans que tenia
no me'n veig cap al costat.
Emperò, si algú venia
- 245 y-m deya a hont són passats,
de dos mil doblas que porto
li'n daria la mitat.
- TAGAMANENT:
250 Escolta ensà, ·l meu amich,
en veritat jo t'ho dich,
si me dónas lo diner,
promptament te'l mostraré.
- SAGISMON:
Ma paraula tens segura,
- paraula de bandoler,
si·m mostras en Serrallonga,
no te faltarà·l diner.
- 255
- TAGAMANENT:
De tu jo no·m vull fiar,
això t'ho dich clarament,
que si tu·m dónas doblons,
te'l mostraré encontinent.
- SAGISMON:
260 Ve-te aquí dos-centas doblas,
te las dó per gallardó.³⁶
Amostra-me en Serrallonga,
sinó jo·t tinch per bribó.
- TAGAMANENT:
265 Ara que he presas las doblas,
ja me pots donar la mà,
que·l capità Serrallonga
prompte te'l vaig a mostrar.
Aquí està lo que demanas,
mira si·l coneixeràs.
- 270 Mira!, no t'hi acòstias gaire,
que·t faria saltar un bras.
- SAGISMON:
Serrallonga, Déu lo guard,
a vostè y la camarada,³⁷
vostre germà Sagimon
- 275 llarch temps ha que lo cercaba.
- SERRALLONGA:
Ola!, germà Sagimon,
sias lo ben arribat,
que me'n tinch de anar³⁸ a Fran-
[sa
de tota necessitat.

36. *gallardó*: 'Guardó, recompensa' (del castellà *galardón*).

37. *Sagimon*: El personatge és anomenat *Sagimon* (especialment a les rúbriques) i *Sagimon*.

38. *anar a*: Aquesta vegada en el manuscrit hi ha *anar'a*, indicant que la mètrica demana l'elisió de la *r*.

SAGIMON:

- 280 Serrallonga, si te'n vas
a Fransa una temporada,
te suplich en nom de Déu
que me deixas la Joana.

SERRALLONGA:

- 285 Lo que me demanas, germà,
tu ja veus que no ho puch fer.
Ans que deixi la Joana,
primer mil vidas perdré.

SAGIMON:

- 290 A Fransa si tu te'n vas
y no-m deixas la Joana,
guarda-te de Sagimon:
al pedrenyal tinch tres balas.

SERRALLONGA:

- La Joana-m vols llevar,³⁹
tu, mon germà Sagimon?
O morirem en campanya
295 o nos hem de batre abdós.

*(Aquí Sagimon pren la Joana per lo bras
y se la'n mena fins a mitg ball, y a mitg
ball la Joana se'n torna ab Serrallonga.
Sagimon diu:)*

[SAGIMON:]

Fadrins, Joana's retira,
jo no crech poder-y més.
Més te valdria, Joana,
seguisses los bandolers.

*(Joana, tot se n'anant a trobar a'n⁴⁰ Ser-
rallonga, diu:)*

[JOANA:]

- 300 Serrallonga, no se espanti,
que ab los tres que jo porto
morirem al seu costat.

10. PETIT CORNETA:

- Serrallonga, Déu lo guard,
a vostè y la camarada,
305 vostre germà Sagimon
llarch temps ha que lo cercaba.

SERRALLONGA:

Digas-me [com te fas dir].

CORNETA:

Jo som lo petit Corneta,
molt valent de la bragueta.

SERRALLONGA:

- 310 En vritat jo no ho puch creurer.

CORNETA:

- Donchs jo li tinch de fer vèurer.
Serrallonga, ja veurà
la destresa de mas mans:
ab la clau que porto aquí
315 armaré tres pedrenyals.

SERRALLONGA:

La clau que portas aquí
mal enginy és pels casats.
Procura alsar companya,⁴¹
que no't mancaran soldats.

11. GRAN BANDOLER

- 320 Serrallonga, Déu lo guard

39. *llevar*: 'Prendre'.

40. *a'n*: En el manuscrit, amb apòstrof: *a'n*.

41. *alsar companya*: Formar una colla (de bandolers).

[a vostè y la companya.
Jo li vinch a demanar
si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:
Digas-me [com te fas dir].

BANDOLER:
325 Jo som aquell bandoler,
natural fill de ma mare.
Serrallonga, may temor!
Assí som per defensar-lo.

SERRALLONGA:
330 Temor bé tinch de tenir,
si un curat a mi me ha dit
que per un mal bandoler
habia d'esser trahit.

JOANA:
335 No tinguia por, Serrallonga!,
no tinguia por de ningú,
que pego un cop de pistola
al primer que mou rancor.

CORNETA:
340 Jo te prometo, amo meu,
que'm tindràs sempre al costat
ab armes per defensar-te,⁴²
com pertanya a bon gojat.

*(Aquí lo petit Corneta dóna un cop de
corn y la Joana tira un cop de pistola.)*

12. NEGRE JORI:
Serrallonga, Déu lo guard
[a vostè y la companya.
Jo li vinch a demanar
si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:
345 Digas-me [com te fas dir].

NEGRE JORI:
Jo som lo Negre Jori,
escoltau lo que us vull dir:
moltes donas he forsadas
y donzellas enganyadas.

SERRALLONGA:
350 M'espanto que Déu encara
no te n'haja castigat.
Ara que ve la Coresma,
mira que't cal confessar.

NEGRE JORI:
355 Crech que's vol burlar de mi,
parlant-me de confessar.
Ara ve la primavera,
no sab que me vull casar?

SERRALLONGA:
360 Tot alegre'm fas estar
parlant-me de te casar,
perquè los cornuts se acàban,
que los faràs aumentar.
Y aquí és lo petit Corneta,
que'n serà'l teu capità.
365 Ja te assentarà al seu llibre,
que té la pluma a la mà.

PETIT CORNETA:
Vina ensà, Negre Jori,
deixa dir lo capità.
Al llibre assentar-te vull,
que tinch la pluma a la mà.

*(Negre Jori s'agenolla. Aquí lo petit
Corneta se posa una banya pel cul y
fa una creu al front del Negre Jori, y ab*

42. gojat: 'Noi'.

la mateixa banya lo escriu sobre d'un paper.)

13. TONI LO FALIU:
370 Serrallonga, Déu lo guard
[a vostè y la companya.
Jo li vinch a demanar
si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:
Digas-me [com te fas dir].

FELIU:
375 Jo som n'Antoni-l Faliu
y som bon lladre de pas.

SERRALLONGA:
Jo crech que ab la mia capa
molt bé te abrigaràs.

FELIU:
380 Serrallonga, vostra capa,
a mi no-m fa menester,
que pertot a hont jo vaig
me fas conèixer molt bé,
sinó que ho dígan la gent
si no és això vritat.
385 Jo no puch pèrdrer de vista
los tres que porto al costat.

(En Faliu se'n va y tira un cop de pistola al mitg del ball.)

14. HEREU GINESTA:
Serrallonga, Déu lo guard
[a vostè y la companya.
Jo li vinch a demanar
390 si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:
Digas-me [com te fas dir].

HEREU GINESTA:
Jo me dich l'hereu Ginesta,
de sobrenom Janueta.
Si me som posat en mal,
395 causa me n'és la bragueta.

SERRALLONGA:
Aparta't de la Joana
y no vulgues traure y metre,
que ab un cop de pedrenyal
te faré saltar la testa.

15. GROS GAVATXOT:
400 Serrallonga, Déu lo guard
[a vostè y la companya.
Jo li vinch a demanar
si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:
Digas-me [com te fas dir].

GAVATXOT:
405 Som l'hereu gran Gavatxot,
vingut de Fransa per vós.
Tres-centas doblas d'or porto,
nos les⁴³ partirem los dos.

SERRALLONGA:
410 Jo crech que aquest gavatxot
és vingut ab trahició.
Minyons, per recompensar-lo
feu-me-li saltá'l sarró.

(Aquí eixen los quatre bandolers. Prenen lo sarró del Gavatxot, lo pòsan als peus de Serrallonga y se'n tòrnan cada bu a sa plassa.)

43. *nos les*: En el manuscrit *nos'ls*, però creiem que tant per raons mètriques com pel sentit cal interpretar-ho en la forma que hem adoptat.

GAVATXOT:

- Bé m'hauria més valgut
de restar dintre ma casa
415 que no pas venir assí
ab aquesta gent irada.
Los volia dar diners,
m'han robat lo que portaba.
Allà a la plana d'Urgell
420 jo molt bé m'hi passejaba.
Anaba molt ben armat
ab mas pistolas de canya
y l'escopeta calada.
Mirau si són gent irada,
425 que no entenen la rahó.
Altra no m'han pogut fer,
m'han fet saltar lo sarró.
Ab tu, Joana, confio,
que-m fassis tornâ'l sarró,
430 y a ma casa m'aniré,
no diré res a ningú.

JOANA:

Lo sarró no-t faré tornar
que no parlis al capità.

GAVATXOT:

- Jo ne tinch un a mon mando
435 que és més valerós que'l teu,
que sí ell sabia això
promptament seria meu.

SERRALLONGA:

- Per Déus, Gavatxot, tu parlas
com un perfet innocent.
440 Antes que tornis a Fransa
te faré saltar la pell.

GAVATXOT:

- Ab això no hi cal pensar,
que'l sarró me'n vull tornar.
Per mostrar mon interès⁴⁴
445 vos deixo tot lo que hi és.

(Lo Gavatxot pren lo sarró y lo buida
als peus de la Joana, en lo qual se tróban
algunas banyas.)

16. HEREU BADALLÉ:

Serrallonga, Déu lo guard
[a vostè y la companya.
Jo li vinch a demanar
si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:

- 450 Digas-me com te fas dir.

BADALLÉ:

Matador de una gran cassa,
tants de bordagassos tinch
que n'he plegada la casa.

SERRALLONGA:

- T'he sentit anomenar,
455 a tu, hereu Badallé,
que passabas per las plassas
per ser un gran bagasser.

BADALLÉ:

- De una dona jo som fill
y las donas vull aymar,
460 perquè qui donas no ayma⁴⁵
per home no-s pot pintar.
Las aymo fora de mida;

44. *interès*: La grafia del manuscrit és *interés*. La rima funciona per la pèrdua de distinció tímbrica entre les *e*, característica del rossellonès. En la pronunciació de Girona la rima seria *interés/ès*, mentre que en la més comuna en català central tindríem *interès/és*.

45. *pintar*: 'Presentar-se, fer-se considerar'.

tant y som apassionat,
 que sols Déu me dónguia vida
 465 las y taparé-l forat.

17. CARNICER:
 Serrallonga, Déu lo guard
 [a vostè y la companya.
 Jo li vinch a demanar
 si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:
 470 Digas-ma com te fas dir.

CARNICER:
 Jo som l'hereu Carnicer,
 natural de la Bisbal.
 Som robada una minyona
 al carrer de l'Hospital.

SERRALLONGA:
 475 Digas, donchs, en veritat
 de quin modo vas armat.

CARNICER:
 Al costat porto las armas,
 a la mà porto-l punyal,
 per poder-me defensar
 480 de mos enemichs mortals.
 No-m detenen crits y lluyta,
 que tot se guanya ab afany,
 y quant més las donas crídan,
 alashoras faig l'engany.

SERRALLONGA:
 485 Jo de tu-m vull fer amich,
 perquè de la millor carn
 la teua carniceria-m⁴⁶
 fornirà d'aquí endavant.

CARNICER:
 Als pobres dono los ossos
 490 y als richs dono la carn,
 perquè me dónan estrenas
 per la Pascua y lo Nadal.

SERRALLONGA:
 Això sí són bonas obres,
 bé cal que sias bergant,
 495 que dónguias ossos als pobres
 y als richs dónguias la carn.

CARNICER:
 De això nom me'n parli més,
 que jo hi som per l'interès.⁴⁷
 Sols la bolsa vagi bé,
 500 jo sé lo que tinch de fer.

18. AMBILLAS:
 Serrallonga, Déu lo guard
 [a vostè y la companya.
 Jo li vinch a demanar
 si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:
 505 Digas-me [com te fas dir].

AMBILLAS:
 Jo me dich l'hereu Ambillas,
 aquell qui ab una perxada
 va matar quinze gallinas;
 y si crèurer no-m voleu,
 510 assí n'hi ha una rostida.

SERRALLONGA:
 Valga'm Déu, quina és, bergant,
 la destresa de tas mans.

46. *carniceria-m*: En el manuscrit el pronom enclític va al principi del vers se-
 güent (*m'fornirà*), però per raons fonètiques i mètriques (no podem suposar un *[e]m*)
 creiem que s'ha de comptar formant part del vers anterior.

47. Per la rima, vegeu la nota 32.

Jo-t fas⁴⁸ pare del bordell⁴⁹
del carrer del Bartranell.

AMBILLAS:

- 515 Li estimo, capità.
Del present que vostè-m fa
jo me'n puch molt bé passar.

19. VILADRAN:
Serrallonga, Déu lo guard
[a vostè y la companya.

- 520 Jo li vinch a demanar
si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:
Digas-me [com te fas dir].

VILADRAN:
Jo som l'hereu Viladran,
natural de vostra terra.
525 La primera mort que fiu
fou al lloch de Sant Feliu;
y no serà la darrera,
que més y més ne vindran.

SERRALLONGA:
Digas qui has mort, Viladran.

- VILADRAN:
530 Passàban tres traginers
qui portàban prou diners.
Mas pistolas disparí:
dels tres los dos ne matí.
Ab vós me vull arrimar,
535 que sou valent capità.

SERRALLONGA:
Per l'ardiment que en tu brilla
jo te rebo en ma quadrilla.

- VILADRAN:
Ja me persegueix lo rey
y-m persegueix la justícia.
540 Las montanyas de Carol
jo molt las he reseguidas,
aguardant los traginers
quant de Girona venían,
per robar las estamenyas
545 per vestir esta quadrilla.
Sabeu si n'he vestits molts!
Cinquante-dos que n'hi habia.
En lo Regne de València,
allí aguardant un dia,
550 sens malla⁵⁰ ni un diner,
que ningun arreu tenia.
Jo sabia un cert hostel
hont prou diners y habia.
Preguntí a l'hostalera
555 si mala gent hi venia.
«Massa n'hi ha haguts per mi,
que-m robà tot quant tenia
lo trahidor d'en Serrallonga.
Li pugués llevar la vida!».

- SERRALLONGA:
560 Penso jo entre mi mateix:
«Déu te dó lo que-m desitjas».

VILADRAN:
Al ressó de una flauta,
ab set armats que hi havia,
sabeu si sonaren poch

48. *fas*: 'Faig'.

49. *pare del bordell*: 'Encarregat de bordell'. En un altre text rossellonès de principis del segle XIX hem trobat la paraula occitana *maire* 'mare' usada amb el sentit d'«encarregada de bordell» (cf. amb l'alemany *Puffmutter*, literalment 'mare del bordell': «weibliche Person, die die Aufsicht über die Prostituierten in einem Bordell führt», *Duden*).

50. *malla*: «Moneda ínfima, de valor de mig diner» (DCVB).

565 contrapassos d'armonia.
Ne haurían morts altres tants
sinó per ma gran desdita.

20. PETIT GAVATXOT:
Serrallonga, Déu lo guard
[a vostè y la companya.

570 Jo li vinch a demanar
si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:
Digas-me [com te fas dir].

GAVATXOT:
Som lo petit Gavatzot,
vingut de Fransa per vós.

575 Dos-centas doblas que porto
nos las partirem los dos.

SERRALLONGA:
Tu ets lo petit Gavatzot,
vingut de Fransa per mi,
vés-te'n a ca l'ostaler,
580 que't mesuri un bot de vi.
Mes fes-te ensà, Gavatzot,
que xarricaràs un xich
y menjaràs un crostó,
si talent⁵¹ tens, mon amich.

GAVATXOT:
585 Primer, senyor capità,
fassi ben parar la taula.
No restaré d'hi anar,
Jo li'n dono ma paraula.

21. MALREGART:⁵²
Honradíssim companyà,

590 a hont és lo capità?
No hi ha qui dir-me voldria
a hont se li pot parlar?
Si algú me afavoria,
ab ell me fent encontrar,

595 certas cosas li diria
que són de considerar.
Caminaba l'altre dia
per la plana de Conflent,
confiat y sens sospita.

600 Encontrí per gran ventura
un soldat qui'm coneixia
y'm digué de amagat
que retirar-nos calia,
que'ns volían agafar.

605 Jo notícias donaria
com porían escapar
y ab las mias indícias
no us porían atrapar.
Si voleu saber mon nom

610 y lo pahís de hont som,
som de l'endret de Ribalta,
Malregany anomenat,
perquè ja's veu a ma cara
lo bon visatge que fas.

615 Y ara també us diré
com me guanyo la vidasse,
robant ab atreviment
perquè la lleuda⁵³ és molt cara.
Dintre l'illa de Mallorca,

620 a un navegant molt rich
li he pres tots dos diners:
cinquante ducats li tinch.

A un marxant de Sicília
anant a comprar canyella,
625 li he pres tant com portaba,
or y plata y estamenyas.
Habent robat tot això,
l'altre nit fuy agafat.

51. *talent*: 'Gana'.

52. *Malregart*: En totes les altres ocasions, excepte l'última, aquest personatge és anomenat *Malregany*.

53. *lleuda*: «Tribut que es pagava per l'entrada de mercaderies dins una vila o altre lloc» (DCVB).

630 Ab l'hereu de Malacara
de prompte nos han lligats.
Quant presos nos han tinguts,
habem fet per escapar
com aquells qui se revéntan
per apretar de cagar.

635 Y axís los qui-ns menàban
ab recato-s són girats.
Nosaltres⁵⁴ habem fugit
y ells han quedat apurats.
Ara digas-me, cornaire,⁵⁵

640 a hont poria trobar
per un afer de importància
Serrallonga, el capità.

CORNETE:

Ara te lo mostraré.
Mira de li parlar bé,
645 que si parlas mal ab ell
te farà saltar la pell.
Aquí està lo que demanas,
mira no t'hi acostis més,
que si massa t'acostabas,
650 te pegaria un rebés.

MALREGANY:

Serrallonga, Déu lo guard
[a vostè y la companya.
Jo li vinch a demanar
si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:

655 Digas-me [com te fas dir].

MALREGANY:

Jo som l'hereu Malregany,
qui ab vostè vinch a parlar
de cosas que a vostè míran
y que li convé escoltar.

SERRALLONGA:

660 Digas-me, donchs, Malregany,
lo que véns a fer assí
y per què-m cercabas tant.

MALREGANY:

Jo vinch per lo advertir
del que he sentit a dir.

SERRALLONGA:

665 Y qu'és lo que-s diu de mi?

MALREGANY:

Dihuen que roba a tot tall⁵⁶
or y plata y caballs.
És per això que han cercats
dos-cents hòmens ben armats
670 y míran de vos trobar.
Ells ja són a Perpinyà
y després assí vindran.
Per lo pont nou passaran,
que si vol seguir ma via
675 irem a Santa Maria,
després a Coplliure irem
y dins l'Espanya entrarem.

SERRALLONGA:

A fe que parlas gentilment.
Dins Espanya tornarem.
680 Robarem y matarem
allí lo més que porem.

MALREGANY:

Ab vós me vull arrimar
perquè sou bon capità.
Dins Espanya vull anar
685 ab vós, a matar y robar.
Ja sé per hont cal passar
per traguers agafar.

54. *nosaltres*: En el manuscrit, *nos altres*.

55. *cornaire*: 'Corneta' (mot no documentat).

56. *a tot tall*: 'Sense parar'.

SERRALLONGA:

- Puix ab mi te'n vols venir
y fidel me vols servir,
690 a ma taula tu vindràs
a menjar tant com voldràs.
Ara ja-t pots col·locar
an el cap de la filera,
al costat te posaràs
695 del qui porta la bandera.

MALREGARD:

Serrallonga, jo me'n vas
an el cap de la filera,
al costat me posaré
del qui porta la bandera.

22. PETIT MOSSIÓ:

- 700 Serrallonga, Déu lo guard
[a vostè y la companya.
Jo li vinch a demanar
si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:

Digas-me [com te fas dir].

MOSSIÓ:

- 705 Jo som lo petit Mossió,
qui ab vós solia 'nar.
Si me'n vas⁵⁷ de aquesta terra,
la dona li vull robar.

SERRALLONGA:

Tu ets lo petit Mossió.

MOSSIÓ:

- 710 Per servir-vos, capità.

SERRALLONGA:

Y has esmorsat encara?

MOSSIÓ:

Encara no he esmorsat.

SERRALLONGA:

Donchs aquí tens un escut.
Vés-ten a esmorsar, menut.

23. L'HEURE TEYÉ

- 715 Serrallonga, Déu lo guard
[a vostè y la companya.
Jo li vinch a demanar
si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:

Digas-me [com te fas dir].

TEYÉ:

- 720 Jo me dich l'hereu Teyé
y som bandoler també.
Per això-l vinch a trobar,
que de assí-ns habem d'anar.
Altrament serà penjat
725 a la plassa del mercat.

SERRALLONGA:

Alto, alto, bandoler!,
que de tu-m fio-l primer.

LOS QUATRE BANDOLERS:

Sols d'ell ja que-s vol fiar,
també-l deixarem estar.

SERRALLONGA:

- 730 De tots vosaltres també
me fio com del primer.
Tu deus portar prou diners,
que tinguis por de ser pres.
Assí porto la bolseta
735 per alegrar la pobreta.

57. *vas*: 'Vaig'.

24. L'HEREU PETIT:
Serrallonga, Déu lo guard
[a vostè y la companya.
Jo li vinch a demanar
si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:
740 Digas-me [com te fas dir].

HEREU PETIT:
Jo me dich l'hereu Petit,
petitet y aixerit,
fill de la plana de Vic.
Un andar som invadit
745 y som robat un cabrit.
Talament som aixerit
que may no me fico al llit
antes de ser adormit.

SERRALLONGA:
750 Tu que't dius l'hereu Petit,
petit y molt aixerit,
a l'andar te'n tornaràs,
altre cabrit robaràs.
Y seràs ben acullit
si me lo portas rostit.

HEREU PETIT:
755 Molt bé, senyor capità,
de prompte-l vaig a cercar.

(*Tambor. Serrallonga ix tres o quatre
passos endavant y diu:*)

SERRALLONGA:
Fadrins!
Una figa ab dos bocins!
Posarem ginoll a terra,

760 pus de assí nos hem de anar,
menjarem una altra figa
y ns irem a l'Ampodà.
Un criat veig a venir
del comte de Garriguella,
765 a lo menos me apareix,
considerant la ressenya.

25. COMIT:
Senyor Serrallonga, crech
que vostè viu descuydat.
Assí li porto la nova
770 que'ls diners són acabats.

SERRALLONGA:
De això, Comit, no t'espantis,
que l'any dóna prou diners.
Composarem⁵⁸ alguns richs
y pagesos, y'ls primers
775 que composarem seran
moussú Ribas y en Millús,
que'ls farem gratar la mà
al dessota⁵⁹ dels collons.⁶⁰

COMIT:
780 Tot alegre-m tornaré
y a mos companys contaré
que ab la rahó que vostè
ara me acaba de fer
penso que tot irà bé.

26. CHRISTÒFOL MADRAGUERES:
Serrallonga, capità,
785 cap de quadrilla formada,
procureu cercar fadrins,
si robar voleu cap casa.

58. *composarem*: *Composar* és «imposar certa quantitat a pagar (generalment injusta o arbitrària)» (DCVB).

59. *la mà / al dessota*: '[Amb] la mà sota'. Seguint l'ús francès, la preposició ha estat elidida.

60. Observem que la rima amb *Millús* pressuposa la pronunciació *cullús*.

SERRALLONGA:
Si robar cases volem,
som bastants en la quadrilla,
790 que Christòfol Madragueres
ne serà la nostra guia.
Y diu que ell me seguirà
hontsevulla⁶¹ que jo sia.

CHRISTÒFOL:
Serrallonga, no s'espanti,
795 que no té que se espantar.
Ab los soldats que jo meno
molt bé nos poran mirar.

SERRALLONGA:
Christòfol, de tu confio
y sempre estich confiat,
800 que, hontsevulla que jo sia,
moriràs al meu costat.

(*Quant Christòfol és a trobar Serrallonga, los quatre bandolers lo acompanyan ab la pistola a la mà.*)

27. LO VELL Y LA BRIVARDA:⁶²
Serrallonga, Déu lo guard
[a vostè y la companya.
Jo li vinch a demanar
805 si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:
Digas-me [com te fas dir].

VELL:
Som un vell carregat d'anys.

SERRALLONGA:
Jo no-t vull en ma quadrilla.

Ja que d'anys ets carregat,
810 grans treballs me causarias.

VELL:
Crech que seria molt bo
per donar-li bons concells,
que menant la vida aquesta
ne som perdudas las dents.
815 Ja veyeu que no-n tinch cap.

SERRALLONGA:
Jo no-m vull embarrassar
de tu, que'n serias causa
que no me'n poria anar.

LO VEHÍ
A mi me apar, Serrallonga,
820 que vostè no té rahó.
He robada aquesta mossa,
que li'n vull fer donació.

SERRALLONGA:
És veritat que lo vell
t'haja robada, Brivarda?

BRIVARDA:
825 Serrallonga, és veritat,
sí, que lo vell me ha robada.
Mes lo vell mossa no roba
que no hi va de bona gana.

SERRALLONGA:
Per Déus, me sembla, Brivarda,
830 que tu parlas ab rahó.
Torna-te'n ab lo vellet;
li portaràs lo sarró.

28. MORO:
Gran alegria jo sento,

61. *hontsevulla*: En el manuscrit ho escriu sempre *hont se vulla*.

62. *Brivarda*: 'Que fa la briva, brivalla'. La *briva* és «vida relaxada, de malfeineria i dolenteria». *Brivard* no és en el DCVB.

- tot és saltar y ballar.
 835 Penso serà en Serrallonga,
 que se'n vol anar a robar.
 Assí molts n'hi ha que ballan,
 també m'agrada-l ballar.
 Vaig a trobar Serrallonga,
 840 que serà-l meu capità.

TEYÉ: / BANDOLER PETIT:
 Alto!, qui viva?, qui viva?

(Lo darrer cop que crida, dóna un cop de
 pistola.)

- MORO:
 Lo meu nom no puch negar,
 jo som moro per la vida.
 Demanant d'en Serrallonga,
 845 set anys hi ha⁶³ que camino
 sens que haja pogut ningú
 me dir hont lo trobaria.

TEYÉ:
 Dalt a la montanya està.

- BANDOLER PETIT:
 850 Mira'l, que's deixa mirar,
 y ab un gran acatament
 fes-li ton rahonament.

- MORO:
 Serrallonga, Déu lo guard
 [a vostè y la companya.
 Jo li vinch a demanar
 855 si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:
 Digas-me [com te fas dir].

- MORO:
 Per la vida jo som Moro,
 lo meu nom no puch negar.
 Som atravesat l'Itàlia
 860 Serrallonga demanant.
 SERRALLONGA:
 Ben arribat sias, Moro.
 Te aguardo des de llarch temps.
 Nos ensenyaràs los passos
 en Turquia quant serem.

- MORO:
 865 Quant anirem a Turquia
 al davant jo passaré.
 Vos ensenyaré los passos
 del millor que jo poré.

29. *Haranga*⁶⁴ de Torralló:

- TOR[R]ALLÓ:
 Fadrins, en vostra quadrilla
 870 si-m dau llicència d'entrar,
 punt per punt vos contaré
 lo que a mi me ha arribat.
 Nasquí en terra d'Urgell,
 en la ciutat d'Igualada,
 875 lo meu nom és Torralló,
 és nom de la mia casa.
 De petitesa⁶⁵ he restat
 sens pare ni sensa mare,
 de juventut m'he posat
 880 en la vida descarada,
 sempre al mitg de bandolers,
 tots éran gent de llevada.
 Anant sempre ben armats
 de pistolas y de dagas,
 885 perseguint molt gran pahís
 per montanyas y per planas,

63. *hi ha*: 'Fa' (fr. *il y a*).

64. *Haranga*: 'Arenca' (fr. *barangue*).

65. *De petitesa*: 'A la infantesa'.

composant de tota gent
 sens nos donar cap salari.
 Però ara, trist de mi,
 890 ma vida essent descridada,⁶⁶
 jo-m veig aborrit del món
 y no sé qui n'és la causa.
 Los bandolers me han deixat
 allí dalt de la montanya.
 895 Per posar-me vinch assí
 ab Serrallonga y Joana.
 Concediu-me aqueixa gràcia,
 misenyora capitana.

JOANA:

La gràcia que me demanas
 900 jo te la vull atorgar
 si ne dóna la llicència
 Serrallonga, l capità.

TORRELLÓ:

Serrallonga, Déu lo quart
 a vostè y sa magestat.
 905 Si me vol en sa quadrilla,
 hi tindrà un valent soldat.

SERRALLONGA:

A l'atreviment que tens,
 per Déus, tu m'agrades bé.
 Fes-me saber lo teu nom,
 910 si te tinch de menester.

TORRALLÓ:

Senyor, ab vostra llicència.
 Jo som l'hereu Torralló,
 lo meu nom bé és conegut
 en Cerdanya y en Rosselló.
 915 De petit me som criat

ab bandolers, he matat,
 moltas casas he cremadas,
 donas prenys he esquarteradas,
 y quant algú m'escapaba
 920 a la casa foch pegaba.
 Dotse anys que fas⁶⁷ treballar
 aquest que porto a la mà⁶⁸
 y altres que porto al costat
 —n'hi ha catorse, ab vritat—.
 925 Per-xo lo vinch a trobar,
 que ab vostè-m deixe anar.

SERRALLONGA:

Ola, Llaurens Torralló!
 Me alegre de vèurer-ló,
 puix que sempre ha recullits
 930 los bandolers perseguits.

TORRALLÓ:

Sempre los reculliré,
 tant com recapte tindrè.

SERRALLONGA:

En ma quadrilla vindràs,
 935 mes de cremar no usaràs;
 de matar hi vull consentir
 y de robar no vull fugir.
 Ab las gràcias le atorgaré
 (y pots crèurer que m'hi faré),
 quant l'ocasió es presentarà
 940 las unglas [e]t⁶⁹ faré mostrar.

TORRALLÓ:

Si-s presenta l'ocasió,
 de mi ja se pot fiar,
 que dels últims no seré
 a posar mans a robar.

66. *descridada*: 'Desacreditada, calumniada'.

67. *fas*: 'Faig'.

68. *aquest que porto a la mà*: Es deu referir a un ganivet.

69. [e]t: En el manuscrit, *unglas-t faré*, però tant fonèticament com mètricament hi cal la vocal neutra.

30. L'HEREU HOSTALRICH:
945 Serrallonga, Déu lo guard
[a vostè y la companya.
Jo li vinch a demanar
si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:
Digas-me [com te fas dir].

HOSTALRICH:
950 Jo som l'hereu Hostalrich,
natural de casa bona.
Si me som posat en mal
causa me n'és la minyona,
que per un seu conegut,
955 Rocaguinyarda en persona,
pensant fos dona de bé,
y és estada una bribona.

SERRALLONGA:
¿Com pots tu contar això,
o hereu de casa bona,
960 que pertot hont he passat
diuhen bé d'esta minyona?
Las prendas que porto jo
no són de altra persona.

HOSTALRICH:
Jo habia ohit a dir
965 per tota la Catalunya
que ella feya de baylet
y també portaba novas.
Quant a la vila d'Olot,⁷⁰
ne feya moneda groga.

SERRALLONGA:
970 Jo per ella fas fermansa
de cinquante mil doblons.
Te los suplirà en Puigblanc
y ne seràs ben pagat.

Te farà viurer de franch,
975 que no't costarà un ducat.

HOSTALRICH:
Oh, si jo puch viure aixís,
a fe qu'estaré content,
mes temo de ser burlat,
ne vull dir mon sentiment.

31. PETIT BORDAGÀS:
980 Serrallonga, Déu lo guard
[a vostè y la companya.
Jo li vinch a demanar
si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:
Digas-me [com te fas dir].

BORDAGÀS:
985 Jo só'l petit Bordagàs,
y de mi pendràs consell.
Deixaràs la terra plana
per los cingles de Monseny.

SERRALLONGA:
990 Las montanyas de Monseny,
las de Tona y las de Vich,
jo no las tinch per seguras,
ans bé plenas de perill.

PETIT BORDAGÀS:
Encara que sia xich,
escoltau lo que vos dich.

SERRALLONGA:
995 Ja se sab que infant y orat
sempre diuhen la vritat.

70. *ne feya moneda groga*: 'Aplegava molts diners' (una *groga* és una moneda d'or).

- 32. HEREU DE SANTA PAU:**
Serrallonga, Déu lo guard
[a vostè y la companya.
Jo li vinch a demanar
1.000 si me vol en sa quadrilla].
- SERRALLONGA:**
Digas-me [com te fas dir].
- SANTA PAU:**
Som l'hereu de Santa Pau;
lo primer robo que fiu
va ser per aquest barral
1.005 per refrescar-me a l'estiu.⁷¹
- SERRALLONGA:**
Per Déus que't pintas molt bé
per un bell tros d'animal,
del primer robo que feres
si n'has lograt un barral.⁷²
- JOANA:**
1.010 No ho tinguis a maravella,
qui fa un cobe fa una cistella.
- SERRALLONGA:**
Quant serà que callaràs
ja'm tindràs enfadat!
1.015 Debadas dona no fosses,
que no tinguesses mal cap.
- 33. CASSARAÇONS:**
Serrallonga, Déu lo guard
[a vostè y la companya.
Jo li vinch a demanar
si me vol en sa quadrilla].
- SERRALLONGA:**
1.020 Digas-me [com te fas dir].
- CASSARAÇONS:**
Som l'hereu Cassaraçons,
de las calsas foradadas,⁷³
de matar cucas y pulls
ne tinch las unglas menjadas.
- SERRALLONGA:**
1.025 Jo no't vull en ma quadrilla,
a tu, hereu Cassaraçons,
matador de pulls y cucas,
si no't mudas de calsons.
- CASSARAÇONS:**
1.030 De calsons jo'm mudaré
y en ta quadrilla entraré,
que jamay no't deixaré.
- 34. HEREU DEL VALLÈS:**
Serrallonga, Déu lo guard
[a vostè y la companya.
Jo li vinch a demanar
1.035 si me vol en sa quadrilla].
- SERRALLONGA:**
Digas-me [com te fas dir].
- [HEREU DEL VALLÈS:]
Jo som l'hereu Gazallà,
natural fill del Vallès,
que dintre aquestas senallas
1.040 aquí porto al teu procés.

71. En la versió del Soler esmentada per H. Chauvet, aquests versos fan: «Jo som l'hereu Santa Pau / natural de la Bisbal. / Al primer robo que he fet / he robat aquest barral».

72. És a dir, 'Tu mateix fas saber que ets un bon tros d'animal, explicant que (no-més) vas obtenir un barral del primer robatori que vas fer'.

73. *pulls*: 'Polls' (pronunciació rossellonesa).

- SERRALLONGA:
Lo procés vejam què diu.
- VALLÈS:
Que has de ser esquarterat;
tu y també los bandolers
que tens aquí al costat.
- SERRALLONGA:
1.045 Deixem-nos d'eixas joguinas.
No pàrlas tant descortès,
que si no fas bona ronda,
encontinent seràs pres.
35. MICO PANADÓ:
Serrallonga, Déu lo guard
1.050 [a vostè y la companya.
Jo li vinch a demanar
si me vol en sa quadrilla].
- SERRALLONGA:
Digas-me [com te fas dir].
- PANADÓ:⁷⁴
1.055 Jo som Mico Panadó,
matural de Terradell.
La primera escopetada
me va foradar la pell.
- SERRALLONGA:
1.060 Per un vell auell ja-t pintas,
que ab la primera escopetada
t'hàjan foradada la pell.
No-t vull que no sia curada.
- PANEDÓ:
Per Déus, bella basca-m fa
que me l'haja de curar!
- A la pobra gent pullosa
1.065 no se li dóna altre pa.
36. L'HEREU DE CAROL:
Serrallonga, Déu lo guard
[a vostè y la companya.
Jo li vinch a demanar
si me vol en sa quadrilla].
- SERRALLONGA:
1.070 Digas-me [com te fas dir].
- CAROL:
Jo som l'hereu de Carol,
m'heu sentit anomenar:
som robada una minyona,
me'n són hagut de apartar.
1.075 Y aixís lo vinch a trobar,
que, si-m vol en sa quadrilla,
assí som per me enllistar.
- SERRALLONGA:
Tu ets l'hereu de Carol,
tan ardit com malvestit.
1.080 Jo no-t vull en ma quadrilla
fins que robis un vestit.
- CAROL:
Això bella basca-m fa,⁷⁵
promptament vas al robar.⁷⁶
- (L'hereu de Carol se'n va a robar. Y tornant a Serrallonga diu:)
- Jo ne vinch de unas bodas
1.085 y també de un convit;
hi he mort un meu contrari,
li he robat aqueix vestit.

74. *Panadó*: En el manuscrit ens sembla que diu *Passadó*.

75. *bella basca em fa*: Es tracta d'una expressió (*bella basca!*) que indica despreocupació i que segons el DCVB encara és viva a Mallorca.

76. *promptament vas al robar*: 'Vaig a robar-lo de seguida'.

SERRALLONGA:
A fe que has fet molt bé
de robâ, y matar també.

CAROL:
1.090 Si per això me donau peu,
miri que tremolareu.

37. CUIXATORT:
Serrallonga, Déu lo guard
[a vostè y la companya.
Jo li vinch a demanar
1.095 si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:
Digas-me [com te fas dir].

CUIXATORT:
Jo som l'hereu Cuixatort,
gran seguidor de pobretas,
no·ls·i puch estar a prop
1.100 que no·ls·i palpi las tetas.

SERRALLONGA:
Com ets vingut, Cuixatort?

CUIXATORT:
Per un mal que vostè sab,
desflorant una donzella
ne vaig arrancar bon nap.⁷⁷

SERRALLONGA:
1.105 Puix desparas l'escopeta⁷⁸
ab tanta facilitat,
ja veig, hereu Cuixatort,
que seràs un bon soldat.

38. L'HEREU DE SANTA COLOMA:
Serrallonga, Déu lo guard,
1.110 a vostè y la companya.
Jo li vinch a demanar
si·ls fadrins no·m deixaria.

SERRALLONGA:
Los fadrins te deixaré,
sols los fassis bona vida.

SANTA COLOMA:
1.115 Bona vida los faré
sols me segueixen a mi.
Som convidat a unas bodas
qui·s fan a Santa Coloma.
He posat un porch a l'ast
1.120 y un moltó dintre de l'olla.

SERRALLONGA:
Fadrins, anau y preniu,
per arribar bona via.
Si marxau de bon matí,
tornareu ans de mitgdia.

SANTA COLOMA:
1.125 Si veniu, ne menjarà
qui·n portarà.

39. MURROFÈS:
Serrallonga, Déu lo guard
[a vostè y la companya.
Jo li vinch a demanar
1.130 si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:
Digas-me [com te fas dir].

77. La locució *Bon nap n'havem arrancat!* «es diu referint-se a un negoci o feina que no ha donat el profit que s'esperava» (DCVB).

78. Allusió irònica a l'apetit veneri del personatge.

MURROFÈS:
Me coneixias molt bé;
te recordas d'aquell dia
que vas matar lo barber?

SERRALLONGA:
1.135 Valga'm Déu! Crech, bergan-
[tàs,
que d'assí al devant seràs
un profeta de bon nas.

MURROFÈS:
En Morrofès, Serrallonga,
tament és aixerit
1.140 que quant pixa ell sempre té
lo pixó pel cap dels dits.

40. FOLL:
Serrallonga, valent home,
home som sensa rahó:
tinch una dona bonica,
1.145 jo li'n faré donació.

SERRALLONGA:
Digas, Joana, has entès
lo que ha dit aquest bribó,
que té la dona bonica
y me'n vol fer donació?

JOANA:
1.150 Que la fassi o no la fassi,
Serrallonga, m'és igual.
Posaré la mà a la daga,
armaré mos pedrenyals,
aniré moltes vegadas
1.155 a robar pels camins rals.
Que de aquestos comissaris
que me volan agafar,

que ne sían cinq ni quatre
no'n tinch per un asmorsar.

FOLL:
1.160 No sias tan altanera,
que't seguiran al darrera.

41. BARRAMBAU:
Serrallonga, Déu lo guard
[a vostè y la companya.
Jo li vinch a demanar
1.165 si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:
Digas-me [com te fas dir].

BARRAMBAU:
Jo som l'hereu Barrambau,
lo que fa tant mala cara.
Desensà que vaig ab vós⁷⁹
1.170 he sofert cent pilotadas.

SERRALLONGA:
Tu ets l'hereu Barrambau,
lo que fa tant mala cara.
Des de ara te fas⁸⁰ hereu
de robar a Collsolana.

BARRAMBAU:
1.175 A Collsolana me n'iré,
mala cara jo hi faré.

42. FORNÉ:
Serrallonga, Déu lo quart,
a vostè y la companya.
Assí tindrà un bon soldat,
1.180 si lo vol en sa quadrilla.

79. *pilotades*: 'Ferides de bala' (*pilota* 'bala').

80. *fas*: 'Faig'.

SERRALLONGA:

Als teus aires jo coneix
 que seràs valent soldat.
 Desitjo saber ton nom,
 digas-me-lo ab veritat.

FORNÉ:

- 1.185 Lo meu nom crech que vostè
 lo ha sentit anomenar.⁸¹
 Jo só aquell hereu Forné
 que de mi prou fas⁸² parlar.
 Li diré las valentias
 que som fetas en mon temps.
 1.190 Dos noyas he festejadas
 y totas dos las tinch prenys.
 Altres meuas valentias
 vostè també saberà.
 1.195 Tant dias feyners com festas
 no faig sinó robar pa.

SERRALLONGA:

- Grans valentias ha fetas,
 hereu Forné lo esforsat.
 Ja veig que a las pobres donas
 1.200 bé los tapas lo forat.
 Puix ne tens ja dos de prenys,
 no sé què faran las altres.
 Tu serias un bon gall
 si fosses a Ribasaltas.

FORNÉ:

- 1.205 De donas no parlem més,
 si vol, senyor capità.
 Parlarem de altres objectes
 que convenen per robar.
 Jo sé hont pàssan quantitats
 1.210 de marxants. Richs nos farem.
 Si se'n vol venir ab mi,
 matarem y robarem.

SERRALLONGA:

- Lo temps ara no permet
 que ns anem a robar.
 1.215 Pots demanar als fadrins
 si te volen acceptar.

FORNÉ:

- Fadrins, ab vostra llicència,
 ab vosaltres vull anar.
 Som pactat ab Serrallonga
 1.220 si me ho vuleu atorgar.

QUADRILLA:

Puix lo capità n'és content,
 nosaltres també ne serem.

FORNÉ:

- Fadrins, me n'alegro molt.
 Ben ditxós que som estat,
 1.225 puix de grat d'esta senyora
 y dels hereus esforsats
 som entrat dins la quadrilla
 de tant granda magestat.
 Vosaltres, així mateix,
 1.230 vos podeu ben alegrar,
 que per tant mal temps que fas-
 [sa
 jamay nos faltará pa.

43. MITJABLAU:

- Serrallonga, Déu lo guard
 [a vostè y la companya.
 1.235 Jo li vinch a demanar
 si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:

Digas-me [com te fas dir].

81. *anomenar*: En el manuscrit, *lo ha sentit a nomenar*.

82. *fas*: 'Faig'.

MITJABLAU:

Jo som l'hereu Mitjablau,
de nació aragonès.

- 1.240 De contínuo estich pensant
hont poré robar dinés.
Anant per las carreteras,
aguardant los traginers,
1.245 de aquells que van y vénen.
A tots los he maltractats
per los robar la moneda.

SERRALLONGA:

De tu tinch de menester,
que nos cal anâ a la guerra;
1.250 y quant serem en campanya
tu nos donaràs moneda.

MITJABLAU:

Moneda a mi no me manca,
perquè may me n'ha mancada.
Moneda tinch per vostè
1.255 y tota la camarada.

43 bis.⁸³ FEYNENT:

Jo me dich l'hereu Feynent,⁸⁴
las feynas fetas me agràdan,
no me vull trencar lo cap
ni vull la terra cavar.

- 1.260 Si m'estich sens treballar,
ja me diuhen «Dansa a l'om-
[bra».⁸⁵

Y aixís me'n vull anar
per fadrí ab en Serrallonga.

SERRALLONGA:

Digas-me [com te fas dir].

FEYNENT:

- 1.265 Jo me dich l'hereu Feynent,
la terra no vull cavar.
Si me vol en sa quadrilla,
prompte m'hi vull posar.

SERRALLONGA:

- 1.270 Ja qu'ets tu l'hereu Feynent
y que no vols treballar,
si me'n vaig d'aquest pahís,
tu ne seràs capità.

FEYNENT:

Mes que vage ben calsat;
jo ne faré un bon soldat.

44. SABATER:

- 1.275 Serrallonga, Déu lo guart.
A vostè vinch a trobar.
Si me vol en sa quadrilla,
me posaré a treballar.

SERRALLONGA:

- 1.280 Jo ja veig que tu tens ganas
de posar-te a treballar,
però si sònàn los músichs,
te posaràs a ballar.

SABATER:

Serrallonga, això no ho cregui,
que massa me n'ha costat

83. El fragment que ve a continuació es troba al final del manuscrit amb la indicació següent: *Lo número n'és a 43 per haber olvidat de la posar dins lo ball, com ho trobaràs després del blavet* (deu ser una referència a l'hereu Mitjablau, que és el protagonista del fragment 43).

84. *Feynent*: 'Gandul' (fr. *fainéant*).

85. *a l'ombra*: En el sentit de 'la presó'?

1.285 de me comprar las ahinas⁸⁶
y de me gornî-l⁸⁷ cabàs.

SERRALLONGA:

Jo veig que portas cabàs,
mes crech que no sabs fer res,
1.290 perquè no-t veig las ahinas
de las que-t fan menester.

SABATER:

Si això li dóna pena,
luego las i mostraré.
Al cabàs porto las formas,
lo trinxet⁸⁸ porto a la mà,
1.295 y-ls fadrins pòrtan alenas,⁸⁹
també las poden mostrar.

LOS FADRINS:

Assí portem las alenas,
miri que són ben punxudas.
Si vol saber de hont són,
1.300 de Bellcaire són vingudas.

SABATER:

Si vostè n'està content,
irem tots a treballar,
cridarem per la filera:
«Las sabatas adobar».

(Los fadrins se'n van per la filera a cridar, y després vénen a trobar a Serrallonga.)

SERRALLONGA:

1.305 Ab tot això fes que sia

de durar la tua feyna,
que sinó pots ser segur
de tenir ben pobre estrena.

SABATER:

Confii ab mi, Serrallonga,
1.310 que jo fas molt bona feyna.
Dura-l treball que jo fas
de Nadal a Sant Esteve.

(Ara se posen a treballar, y los jutglars⁹⁰ sónan tres cops de flaviol y los fadrins dibuen al mestre lo sigüent:)

FADRINS:

Mestre, me apar que sónan.

MESTRE:

No sónan, no!
1.315 Treballe, bribó.

FADRINS:

Mestre, me apar que sónan.

MESTRE:

No sónan, no!
Treballe, bribó.

FADRINS:

Mestre, me apar que sónan.

MESTRE:

1.320 No sónan, no!
Treballe, bribó.

86. *ahinas*: 'Eines'.

87. *gornî-l*: 'Guarnir-lo'.

88. *trinxet*: 'Falcilla, ganiveta corba utilitzada pels sabaters'.

89. *alenas*: 'Punxó d'acer utilitzat pels sabaters'.

90. *jutglars*: Al Rosselló, s'anomena *joglars* els músics (flauta, tenora, tamborí...) que acompanyen les danses en les festes populars.

FADRINS:⁹¹

Ja sónan, ja!
Val més ballar
que treballar.

45. SANT FERRIOL:
1.325 Serrallonga, Déu lo guard
[a vostè y la companya.
Jo li vinch a demanar
si me vol en sa quadrilla].

SERRALLONGA:
Digas-me [com te fas dir].

- SANT FERRIOL:
1.330 Hereu de Sant Ferriol,
natural som de Ceret.
Dintra la mia butxaca
jo hi porto un paquet.
Lo som tret de Nidoleras,
1.335 que me ha valgut grans quime-
[ras.⁹²
Si voleu saber què hi ha,⁹³
lo podreu esquadriñar.

46. L'HEREU MOLINER:
Jo som l'hereu Moliner,
natural de Perpinyà.
1.340 Hi som deixada la dona
perquè no sab multurar.⁹⁴
Y aixís lo vinch a trobar,
que, si'm vol en sa quadrilla,
assí som per m'hi posar.

SERRALLONGA:

- 1.345 Tu ets l'hereu Moliner,
natural de Perpinyà.
Vine-te'n en ma quadrilla,
que't donaré pa a menjar.

MOLINER:

- Ab vostè me posaré
1.350 y jamay no'l deixaré.

47. SANT GUILLEM:

- Som l'hereu de Sant Guillem,
esforsat y tant valent
que lo dia que vas⁹⁵ naixer
vas naixe' ab totas las dents.
1.355 Tament és veritat
que de cap no som faltat.⁹⁶

SERRALLONGA:

- Tu ets l'hereu de Sant Guillem,
tant esforsat y valent.
Jo no't vull en ma quadrilla,
1.360 que'ns valdrias somatent.

SANT GUILLEM:

Del somatent no faig cas.
Ja pot estar confiat,
que ab las meas valentias
sempre'n serà descansat.

48. PETIT TORRENT:

- 1.365 Jo som lo petit Torrent,
tant esforsat y valent

91. El manuscrit torna a atribuir el parlament següent al mestre.

92. *quimeras*: En el sentit de 'malvolences'.

93. *esquadriña* r: 'Escodriñar' (la grafia deu obeir a ultracorrecció: *qua per* co).

94. *multura* r: *Molturar* 'moldre' (DECat).

95. *vas*: 'Vaig'.

96. *de cap no som faltat*: 'No me'n manca cap'.

que, hont passo, de mantinent⁹⁷
ne fas⁹⁸ alsar somatent.

SERRALLONGA:

1.370 Tu ets lo petit Torrent,
tant esforsat y valent.
Si no te'n vas d'esta terra,
seràs pres encontinent.

TORRENT:

1.375 A mi no-m pendrà ningú
perquè-m llevo de matí
y sempre tinch a la vista
lo que-m podrà succehir.

49. RABASSA:

1.380 Jo me dich l'hereu Rabassa.
Tinch galet a la carbassa:⁹⁹
antes de gastar rahons
vull remullegar-me-ls¹⁰⁰ canyons.

SERRALLONGA:

A fe que faràs molt bé.
Tu beuràs y jo també.

RABASSA:

Escusi'm, senyor capità,
que, si'n resta, vostè ne haurà.

50. TRAGINER:

1.385 Toca los matxos, minyó.
Passarem a Collsolana,
que si en Serrallonga hi hés,

haurem de tirar las dagas.

SERRALLONGA:

1.390 Qui és aqueix valentó
qui de mi gosa parlar?
Alferes, agafa-ló,
comensa pel garrotar.¹⁰¹

(*Alferes salta y lo estaca.*)

TRAGINER:

Matxos y cargas tot és,
senyor, al vostre manar.

SERRALLONGA:

1.395 Portas bon vi, traginер?

TRAGINER:

Sí que en porto, capità.

SERRALLONGA:

1.400 Arranca de la botella,
comensem de glopejar,
y si may d'en Serrallonga
tu sentisses a parlar,
lo teu cos y la teua ànima
ja poran bé tremolar.

JOANA:

1.405 Retirem-nos, Serrallonga.
[E]m cansa¹⁰² la mala vida,
que en esta terra tinch
molt gran por de ser trahida.

SERRALLONGA:

A hont anirem, Joana?

97. *de mantinent*: 'Immediatament'.

98. *fas*: 'Faig'.

99. En la versió del Soler citada per Chauvet: «Jo som l'hereu Rabassa, / posi el vi a la carbassa».

100. *remullegar*: 'Remullar'.

101. *garrotar*: 'Lligar fortament'.

102. [E]m cansa: En el manuscrit, *M'causa*.

Si Fransa·ns va perseguint,
 més nos val aquesta terra,
 1.410 puix sabem que hem de
 [morir.

Puix me se acaba lo temps
 y l'ocasió ne tinch,
 de esta noble companya
 ara me vull despedir.

1.415 Fadrins, vos he de deixar.
 Si no us he ben governats,
 me'n teniu de perdonar
 y quant vos hauré deixats
 Déu vos vulla aconsolar.

FOLL:

1.420 Serrallonga, has de morir,
 tant val que moris assí.
 Per matar-me no vindràs
 quant mort y enterrat seràs.

SERRALLONGA:

Me matin los llamps del cel
 1.425 si tal cosa me pensaba.

Si jo hagués sabut això,
 no'm seria anat encara,
 ni deixat los meus germans
 ni tampoch ma camarada.

1.430 Assí tenim de ballar
 en lo mitg d'aquesta plassa.

Si no us he ben governats,
 fadrins, heu d'em perdonar,
 y quant vos hauré deixats,

1.435 Déu vos vulla aconsolar.

*Fait par moy, Joseph Laflou, major,¹⁰³
 ce premier février de... 1804, an douze
 de la Republique fransseze. Le nom por-
 té cy dessus: J. Laflou.¹⁰⁴*

103. *major*: 'Oficial administratiu de rang superior'.

104. En el moment de corregir proves acaben d'aparèixer dos llibres més relacionats amb el nostre tema: Joan AMADES, *El Ball d'en Serrallonga* (Biblioteca Amades, Ed. del Mèdol, Tarragona, 1999), i Ramon MANENT i FOLCH, *El Ball d'en Serrallonga de Sant Hilari Sacalm*, Col·lecció Guillerics, Ça-Calm Exprés, 1999).

